

gloed en passie in het boek. Verschillende fragmenten (ik denk aan de rechtzitting over Hend, aan de procedure Willem Stevensz.) zijn meesterstukken van uitbeelding, volkomen beheerscht in stof en vorm beide.

Evenals in „De Bijbelschipper” loopt er door dit boek een tweede verhaal-ader: de geschiedenis van Dominee Oortkampius' dochter. Deze Amersfoortsche predikant is een bekrompen man, heftig toornend tegen de hekserij, tot zijn eenige dochter Liesbeth in staat van beschuldiging komt. Dan geeft hij hals over kop zijn toestemming tot haar huwelijk met den vrijdenkende jurist Aert van Backhuysen, die door een overhaaste vlucht naar Holland Liesbeth weet te redden. Later (onder invloed o.a. van Johan van Oldenbarnevelt) wordt deze Aert een pleier tegen de heksenprocessen, die dan ook weldra tot het verleden behoren.

„Zijn slecht grove lijnen, die ik trekken kan, alleen maar aanwijzingen, wat de lezer in dit boek vindt. Ik kan in een overzicht-in-enkele-trekken niet doen uitkomen, wat ik daarom met uitdrukkelijke woorden neerschrijf: dat „de bekende Schrijver” in dit nieuwste werk zijn lezers een der allerbeste proeven geeft van zijn voortreffelijk vertellers-talent, een boek, dat men met onverbroken aandacht leest. De ontspanning, die noodig is en die de ervaren Auteur onmisbaar weet voor het psychologisch effect van zijn verhalen, wordt hier, zoowel als in „De Bijbelschipper” gegeven in het blij-einde.

Een recensent mag niet persoonlijk worden, mag geen subjectieve gevoelens uiten.

Maar men zal het mij toch wel niet euvel duiden, als ik mijn oprechte bewondering uitspreek voor het frissche, het originele, het jeugdig-kragtige, dat den toch reeds meer dan zeventig-jarigen Auteur kenmerkt. Niet minder respect gevoel ik voor den studiezijn, het nog onvermoeid wetenschappelijk speuren, dat overal uit deze boeken blijkt.¹⁾ Aan boeken als deze ligt „voorwerk” ten grondslag. Al is de heer Hoogewerff een vlot verteller, zijn materiaal moest hij verzamelen, dikwijls uit protocollen en oude bescheiden. En hij heeft dat gedaan met een zorgvuldigheid en een historischen zin, die eerbied afdwingen.

Het is goed, dat we deze treffelijke kwaliteiten van den sympathieken Schrijver vermelden. Want in dat vermelden betalen we den tol der dankbaarheid, die we hem verschuldigd zijn. Ons christelijk lezerspubliek dankt aan den heer Hoogewerff een serie rijke, boeiende echt-christelijke boeken, die waard zijn, in al onze gezinnen gelezen te worden.

C. T.

¹⁾ Uitg. E. J. Bosch' Uitg.-Mij, Amsterdam.
²⁾ Uitg. Bosch & Keuning, Baarn.

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELUKE SCHETSEN

Het Chillasme en het Oude Testament.

XV.

(Het herstel van Israël bij Zefanja).

Nu we onze behandeling van de openbaring in de Heilige Schrift aangaande het herstel van Israël hervatten, hebben we allereerst onze aandacht te wijden aan de prediking van den profeet Zefanja.

We zijn daarmee in Israëls geschiedenis ruim een halve eeuw verder dan bij het einde van onze eerste artikelenreeks. Jesaja heeft zijn laatste profetischen arbeid vermoedelijk verricht gedurende de laatste regeeringsjaren van Hizkia, en deze is waarschijnlijk 699/98 voor Chr. gestorven (zie het art. Hizkia in de Chr. Encyclopaedie). Zefanja is, gelijk uit het opschrift van zijn boek blijkt (Zef. 1:1), werkzaam geweest onder Josia, die in het jaar 638 voor Chr. den troon beklom.

Uit die tusscheninliggende periode hebben we geen gegevens. Ze wordt voor het grootste gedeelte gevuld door de langdurige regeering van den goddeloozen koning Manasse; en al hebben de stemmen der profeten zich niet stil gehouden in zijne dagen (2 Kon. 21:10-15), voor het door ons te behandelende onderwerp bieden ze ons geen stof.

Zefanja's prediking draagt in hoofdzaak het karakter van oordeelsaankondiging. In verband daarmee mag wel worden aangenomen, dat hij geprofeet heeft vóór de groote Reformatie, welke koning Josia in Juda heeft tot stand gebracht. Maar toch ontbreekt de toezegging van herstel niet geheel. In het derde hoofdstuk (vs 8-20) vinden we eene belofte van heil, die wij thans nader in oogen-schouw wenschen te nemen.

In vs 8 lezen we de opwekking: „daarom verwacht Mij, spreekt de Heere, ten dage als Ik Mij opmaak tot den roef; want mijn oordeel is, de heidenen te verzamelen, de koninkrijken te vergaderen, om over hen mijne granschap, de gansche hittigheid mijns toorns uit te storten; want dit gansche land zal door het vuur van mijn ijver verteerd worden”. Tot wie wordt deze opwekking gericht? en wat houdt ze in? Zé wordt gericht tot de vromen in Jeruzalem. Immers in het voorgaande hebben we te doen met eene ernstige bestraffing van de

³⁾ Bewijs daarvoor is ook zijn uitgave in de serie „Liederen van Groot-Nederland”, verzameld door F. R. Coers Frzn. van „Een Geestelijk Liedt-boeckken”, afkomstig van David Jorisz (over wie zijn boek „De Profeet” handelt), voorzien van een breede, uitstekende inleiding en verklarende noten.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Het wereldcongres voor blindenwerk.

Dit voorjaar zal in Amerika een wereldcongres worden gehouden van hen, die onder de blinden arbeiden. Ter voorbereiding werd kort geleden een vergadering in Hamburg gehouden, waar aanwezig waren Georges L. Raverat, voorzitter, Parijs; W. Mc G. Eagar, secretaris, Londen; en verder afgevaardigden uit Weenen, Stockholm, Marburg en New-York. Niet aanwezig waren de Comité-leden uit Tokio, Toronto, Buenos Aires, Florence en Caen, wat te begrijpen is, als men zich even rekenschap geeft van de afstanden en groote kosten, die deze afwezigheid veroorzaakt.

Na twee dagen van inspannen arbeid was men tot de conclusie gekomen, dat er 80 afgevaardigden zouden worden uitgenoodigd en dat meerdere bezoekers welkom zouden zijn. De afgevaardigden zullen moeten zijn menschen, die inderdaad praktisch ten behoeve van de blinden werkzaam zijn, en van wien Amerika wat kan leeren op het gebied van blindenzorg. Ze kunnen na terugkeer naar hun land winst doen met het gehoorde op dit eerste wereldcongres.

Het program van het congres zal omvatten:

1. Opvoeding.
2. Arbeid in den ruimsten zin: opleiding tot een vak, het vinden van een markt voor de gemaakte goederen en arbeid in werkinrichtingen.
3. Het drukken van blindenboeken, het maken van voorwerpen, die speciaal door blinden worden gebruikt: schrijfgereedschap e.d.; bibliotheken en musea.
4. Voorkomen van blindheid, nazorg en steun aan oude blinden.

Men ziet, een zeer uitvoerig program en boven alles, een practisch plan, dat voor de blinden van de gansche wereld van het grootste belang kan worden. Gedurende vier dagen zullen per dag vier korte lezingen worden gehouden, waarop een ruime bespreking zal kunnen volgen. Na deze vier dagen wordt een rondreis gemaakt naar verschillende plaatsen, waar de gasten onder bevoegde leiding zullen kunnen zien, wat er in Amerika ten bate van de blinden alzo gebeurt. Voor ieder der vier

goddelooze stad, eindigend in de sombere klacht, dat God wel had gehoopt, dat Hij zijn volk tot inkeer had kunnen brengen, maar dat die hoop levergeefs was geweest, daar het slechts voortging zijn handelingen te verderven (3:7). Maar er zullen toch wel enkelen gevonden worden, die voor de onderwijzing des Heeren toegankelijk zijn (vgl. ook 2:3); welnu, deze worden opgeroepen om hunne verwachting op den Heere te vestigen. En wat moeten ze verwachten? Het „daarom”, waarmee de perikoop begint, wijst terug naar het voorgaande: omdat in het verleden Gods arbeid aan Juda levergeefs geweest is, daarom moet de hoop der vromen zich nu naar de toekomst uitstrekken.

Die toekomst wordt dan geteekend als een tijd, waarin de Heere zijne granschap uitstort over de heidenen. Is het een oordeel dat alleen over de heidenen gaat? De Berkhoff meent dat het ook over Israël gaat (De Christusregeering, blz. 191). Waarschijnlijk komt hij daartoe door onze Statenvertaling, die gewaagt van „dit gansche land”. Maar deze vertaling is minder juist. Het aanwijzend voornaamwoord dit staat in den Hebruewschen tekst niet. Wij zouden dus in ieder geval moeten vertalen: „het gansche land”, of, wat ook kan, omdat in het Hebruewsch „land” en „aarde” door éénzelfde woord worden uitgedrukt: „de gansche aarde”. Wanneer we nu zien dat er sprake is van een „verzamelen van de heidenen” en een „vergaderen van de koninkrijken” om daarover Gods granschap uit te storten, dan is het oogenblikkelijk duidelijk dat het slot, dat met „want” begint, de tweede vertaling eischt: „want de gansche aarde zal door het vuur van mijn ijver verteerd worden.”

Velen denken bij dit oordeel over de heidenen aan het jongste gericht, o.a. Prof. Ridderbos in zijn Korte Verklaring van de Kleine Profeten II, blz. 203. Toch behoeft dit niet. In vs 6 is sprake van gerichten welke God over de heidenen heeft uitgeoefend: ze zijn uitgeroeid, hun steden zijn verstoord. Dat waren gerichten in het verleden, waardoor de Heere zijn volk heeft willen waarschuwen om ze tot inkeer te brengen; doch het heeft niet mogen baten. Zoo zullen er thans opnieuw gerichten over de heidenen komen, en deze zullen wel de gewenschte harte brengen (zie slechts vs 11-13); maar dat zullen geen gerichten zijn, welke eerst tegen het wereld-einde plaats vinden. Men kan hier zeer wel denken aan de gerichten Gods,

genoemde program-punten wordt een Amerikaan als voorzitter gekozen en een rapporteur benoemd, die speciale studie van dit punt zal maken, zoodat hij bij de rondreis de aandacht kan vestigen op alles, wat tot dit onderwerp behoort. Na deze rondreis komt men nog twee dagen bijeen om wat werd gezien, te bespreken.

Het congres zal worden gehouden in New-York. Na lange besprekingen werd besloten, dat de voertaal op het congres Engelsch zou zijn, terwijl voor hen, die deze taal niet verstaan, tolken aanwezig zullen zijn.

Ten opzichte van de afgevaardigden werd besloten, dat er 44 uit Europa zouden kunnen worden toegelaten en deze zouden komen uit de verschillende landen, naarmate van de ontwikkeling van het blindenwezen in ieder land. Ten opzichte van de blinden zelf, die door hun positie in aanmerking kwamen voor een afvaardiging werd besloten te zorgen voor een voldoende aantal gidsen.

Het doel van het congres is, meerdere overeenstemming te brengen in den arbeid voor de blinden van alle volken en een band van vriendschap te vormen onder degenen, die onder hen arbeiden. Ten tweede, kennis te krijgen van den besten arbeid, dien een blinde kan verrichten. En ten slotte de verbetering van de positie der blinden over de heele wereld.

Daartoe is noodig, dat de afgevaardigden bekwaame menschen zijn, vervuld van goede bedoelingen. We wachten met belangstelling de resultaten.

Z.

A.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

Onderwijsvergaderingen.

We hebben in de Paaschweek weer onze gebruikelijke onderwijsvergaderingen gehad. Met die naam kunnen we misschien het best samenvatten de samenkomsten van: „De Unie Een School met den Bijbel”, van de „Vereeniging voor Chr. Paedagogiek”, van de „Schoolraad voor de Scholen met den Bijbel” en de Voorvergadering van de „Vereeniging van Chr. Onderwijzers en Onderwijzeressen”. Wie de verslagen in de kranten gevolgd heeft, weet, dat in die vergaderingen belangrijke punten aan de orde kwamen.

Zoo sprak de heer Van Wijlen in de Unie over: „De belangstelling van de onderwijzers in de school”. Men zou zoo zeggen, dat is een vanzelfsprekend ding: een onderwijzer en een school zijn

die over Ninevé en later over Babel komen. Er is daarom ook geen enkele reden om met Ds Berkhoff hier de profetie te vinden van een „slag van Armageddon”, een geweldige volkerenslag, die in Palestina zal plaats hebben. Dat het gericht over de heidenen in Palestina zal ten uitvoer worden gelegd, wordt hier ook met geen enkel woord gezegd. En mocht men soms meenen, dat van den ondergang van Assur of Babel geen sprake kan zijn, omdat dit te beperkt zou wezen, en de uitdrukkingen „de heidenen verzamelen, de koninkrijken vergaderen” en „de gansche aarde” een veel wijder perspectief geven, dan wil ik er op wijzen, dat juist dergelijke uitdrukkingen toch ook van de bovengenoemde groote wereldmachten worden gebruikt: Hos. 10:10 van Assur, Micha 4:11 van Assur en Babel, Jer. 1:15; 34:1 van Babel; en evenzoo weer van de veroveraars van Babel Jes. 13:4, vgl. ook Jer. 51:27, 28.

We mogen dus in ieder geval de door Zefanja aangekondigde oordeelen over de heidenen beschouwen als openbaringen van Gods richtende majesteit in het verloop der historie.

En wat wordt er nu verder gezegd? „Gewisselijk, dan zal Ik tot de volken een reine spraak wenden (d.w.z. hun een reine lip geven, zie Ridderbos); opdat zij allen den Naam des Heeren aanroepen, opdat zij Hem dienen met een eenparigen schouder” (vs 9). Er is dus na het gericht een nieuwe toekomst te wachten, waarin de heidensche volken, nu nog onrein door hun afgodendienst, den Heere zullen aanroepen en Hem zullen dienen. Deze bekeering der heidenen komt na het gericht; ook hieruit kunnen we zien, dat het gericht niet dat van den jongsten dag moet zijn. De profeet voorzegt hier hoe in het verloop der historie, na de Goddelijke gerichten over Assur, Babel en andere volken, eene bekeering der niet-Israëlitische volken tot den levenden God zal plaats vinden. Waar en wanneer en hoe, daarover spreekt de profetie zich niet uit; maar wij mogen hier wel weer denken, evenals bij Micha 4 en Jes. 2, aan de doorwerking van het Evangelie van Jezus Christus.

Niet alleen echter zal er na het Goddelijk gericht over de volken eene bekeering der heidenen komen, maar dat gericht over de volken zal ook het herstel van Israël met zich brengen. „Van de zijden der rivieren der Moeren zullen mijne ernstige aanbidders, de dochter mijner verstrooiden, mijne offeranden brengen” (vs 10). Onze Statenvertaling heeft: met de dochter mijner verstrooiden, alsof

onafschied-
tijd bij de
leven en a
onderwijze
minder ha
de kring v
al eens de
vroeger be
Van Wijlen
wat ontbra
geeft, om
het oog m
leven in de
jaar iets
ouders in
wijzers, m
een besoe
sturen in
leven, na
langstelli
De Vere
onderwerp
structuur
spreker, D
dit onderv
dezer dage
titeld: Het
paedagogis
heel duid
dies ook
voeding zi
onbewuste
wuste zon
op de ged
we in or
noodwend
maak ik
proefschr
lende gel
hoogte. O
te leeren.

De verg
weer drul
spreker a
bespreken
Rutgers z
terde na
port voor
Heel duid
op menig
brengen.
de kleine
moeilijk
stemming
kans, dat
dat de Co
ideaal in
luide, te

hier sprak
dat is or
oorspronk
vertaling
vierkante
dit en he
Christus
het duize
dan even
rekenscha
van „of
dat er in
van den
zal zijn?
besliste
de offer
enige e
zijn (zie
dat in v
deesche
de door
brengen.
van de
breeuw
ten Zuid
dat ze o
balling
herinnen
kelenreel
den koop
merkt (r

Wij z
van het
machten
lingschap
bintenis
van Isra
ook nad
loutering
zich nie
lingen,
richten,
Zooals
zouden
vestigen
wezen
uit de k
van dez
dan in J
maar er